

VABADUSSÕJA MÄLESTUSMÄRK HIIUMAAL

Ideekonkursi võistlustingimused

Ideekonkursi nimetus: **Vabadussõja mälestusmärk Hiiumaal**

Ideekonkurss on avalik, anonüümne ja üheetapiline.

Ideekonkursi korraldaja on Hiiumaa Muinsuskaitse Selts koostöös Hiiu Maavalitsusega ning Hiiumaa valdadega.

Ideekonkursi keel on Eesti keel

SISSEJUHATUS

Aasta pärast tähistatakse Eesti Vabariigi sajandat aastapäeva. Iga eestlane teab, mis tähendus on 24. veebruaril ja tunneb uhkust ja tänulikkust, elades Eesti Vabariigis.

Aeg on küps Vabadussõja, kui laiema märgilise sündmuse jäädvustamiseks ka Hiiumaal, kus seni ainukese maakonnana puudub Vabadussõja mälestusmärk. Rajades mälestusmärk nüüd Eesti riigi 100 sünnipäeval annab see võimaluse vaadata kogu sündmust distantsilt, kuid samas mõtestada vabaduse tähendust laiemalt. Meil on võimalus suhtuda mälestusmärgi hoopis teistsuguse, värske ja kaasaegse pilguga, mõtiskleda iseriikluse olemuse ja iseendaks jäämise üle tänapäevase maailma kontekstis ning jäädvustada vabadust moel, mis kõnetaks ka tulevasi põlvkondi.

1. EESMÄRK

Eesmärk on, et vabadussõja mälestusmärgist kujuneks eelkõige kaasaegne, kunstiliselt ja arhitektuurselt kõrgel tasemel maamärk, mis kõnetaks eelkõige hiidlasi, kuid kutsuks peatuma ka Hiiumaa külalisi, olenemata rahvusest, põlvkonnast või identiteedist ning paneks mõtlema vabaduse kui ühe rahva põhiväärtuse üle.

Ideekonkursi eesmärk on selgitada välja ideekonkursi võitja ja sõlmida temaga pakutud ideekavandi alusel hankeleping kunstiteose loomiseks.

2. TAUST

Eesti Vabariik kuulutati küll 24. veebruaril 1918 välja, kuid samal ajal jõudsid Saksa väed saartelt mandri-Eestisse ja Eesti Ajutine Valitsus ei saanud tegevust alustada. Paljud poliitikud vangistati, teised olid sunnitud põgenema. Alles Esimese maailma- sõja lõppedes sai Eesti Ajutine Valitsus alustada 11. novembril uuesti tööd. Paar päeva hiljem tühistas aga Nõukogude Venemaa ühepoolselt Brest-Litovski rahulepingu ja seadis eesmärgiks endiste piiride taastamise – sealhulgas ka Eesti hõivamise.

Eesti Vabadussõda algas 28. novembril 1918, mil Punaarmee ründas Narvat. Senini rinnet hoidnud Saksa väed taganesid ja Narva vallutati. Eesti riik, mis oli äsja sündinud, seisis silmitsi ähvardava ja ülekaaluka jõuga, Eesti rahvaväe loomine oli alles alanud. Rindele suudeti saata vaid 2200 meest, lisaks 14 000 kaitseliitlast. Suur osa oli vabatahtlikel, kellest oma- korda suure osa moodustasid kooliõpilased. Puudus relvastus ja varustus, püss suudeti anda vähem kui pooltele meestele, suurtükke polnud ühtegi. Punaarmee edenes kiiresti, 1919 aasta jaanuari lõpuks oldi Tallinnast vaid 40 km kaugusel Valklas, lõuna Eestis vallutati Tartu, Valga, Võru.

Sellistes tingimustes alustati võitlust oma riigi eest. Esimene mobilisatsioon kuulutati välja 1918 aasta novembri lõpul. Eesti sõjavägi ehitati üles lahinguolukorras. 1919. aasta novembriks oli Eesti sõjaväes toidul ca 100 000 meest, novembris ja detsembris toimunud lahingutes Viru rindel pani Eesti armee välja 85 000 meest. Venemaa 160 000-meheline armee ei

suutnud kaitses läbi murda. 3. jaanuaril 1920 jõustus vaherahu, mis päädis Taru rahu sõlmimisega 2. veebruaril 1920.

Kuigi Vabadussõda ei puudutanud otseselt Hiiumaad, andsid oma panuse meie riigi kaitsmisel ka hiidlased. Praegustel andmetel mobiliseeriti esimesed hiidlased juba 5.-6. detsembril 1918. 11 Hiiumaalt pärit meest autasustati Vabadusristiga, oma elu kaotas lahingute või haiguse tagajärjel üle 50 mehe. Rohkem kui 300 meest said mõisate jagamise käigus riigilt maad, mitmed neist tasuta. Täpsed andmed aga Vabadussõjas osalenud hiidlaste kohta puuduvad.

Hiiumaa Muinsuskaitse Selts alustas andmete kogumist Vabadussõjas osalenud hiidlaste kohta juba mitu aastat tagasi. Eeskujuks on töö mida on teinud Vabadussõja Ajaloo Selts, kes on kogunud andmeid Vabadusristi kavaleride, Vabadussõjas langenute ja Vabadussõja mälestusmärkide kohta.

Tänaseks on valminud hiidlastest vabadussõjalaste nimekirja teine versioon 800 nimega, kuid töö jätkub.

Vastavalt maavanema korraldusele 02.02.2016 nr 1-1/2016/18 moodustati laiapõhjaline komisjon, mille eesmärgiks oli välja valida mälestusmärgi asukoht ning kavandi leidmiseks koostada lähteülesanne ning läbi viia ideekonkurss (arhitektuurivõistlus) Vabadussõja mälestusmärgi rajamiseks Hiiumaale.

Vastavalt komisjoni 23.05.2016 toimunud ringsõidule ja komisjoni koosolekule 10.06.2016 otsustati mälestusmärki rajada Pühalepa kiriku esisele kirikuaias ja tamme vahelisele alale.

3. LÄHTEÜLESANNE

3.1. ÜLDNÕUDED

3.1.1. Võistlejatel tuleb lahendada Vabadussõja mälestusmärgi ideekavand etteantud võistlusala piires, arvestades kontaktala. Ideekavandil tuleb näidata ka võistlusala katendid, haljastus ja valgustuslahendus.

Mälestusmärgi all mõeldakse kaasaegset, uudset ning esinduslikku monumentaalkunsteost, mis vastaks käesolevas võistlusülesandes esitatud tingimustele.

Oluline on, et lahendus sobiks mahu, iseloomu ja mastaabi poolest ümbritsevasse maastikku ning arvestaks läheduses asuvat Pühalepa kirikut, kirikuaeda ja tamme alleed.

Kunstilisele väljenduslaadile ja mahulistele elementidele ei seata ettekirjutusi (nt figuraalne, abstraktne, arhitektuurne või maastikuline). Eesmärk on leida võimalikult minimalistliku vormikeelega mälestusmärgi lahendus, mis mõjuks suurelt eelkõige ideelt, mitte mõõtmetelt.

Lahendus peab olema väärikas ning kõnetama, sel peab olema nii patriootiline kui ka mälestuse jäädvustamise funktsioon.

Mälestusmärgile ei seata kõrguspiirangut. Tuleb arvestada, et mälestusmärki oleks nähtav, kuid arvestaks mõõtmetelt olemasolevat keskkonda.

Mälestusmärgile ei ole otsesid ehituslikke ega planeeringulisi piiranguid. Arvestades võidutöö iseloomu ja mahtu koostatakse vajadusel detailplaneering pärast võidutöö valimist.

Mälestusmärki peab olema kaasaegne ja uudne, ajas kestav, ilmastiku- ja vandaalikindel, kergesti hooldatav ja esinduslik.

Koos mälestusmärgi kavandiga tuleb esitada projekteerimise ja teostuse eelarve.

3.1.2. Vabadussõja mälestusmärki on sümbolne kenotaaf Vabadussõjas hukkunud hiidlastele, kuid samas ka laiem mälestusmärki vabadusele. Selle kaudu avaldavad hiidlased mälestust, austust ja tunnustust kõigile Eesti vabaduse eest pöördelisel ajaloohetkel võidelnutele. Mälestusmärki peab sisaldama selget sõnumit, mis oleks mõistetav põlvkonnast, rahvusest ja identiteedist olenemata, et vabadus ei ole kingitus, vaid kättevõidetud väärtus, mida tuleb hoida. Mälestusmärgil või selle juures peab olema nähtav tekst: *VABADUSSÕDA 1918-1920*

3.1.3. Nimed. Võimalusel lahendada isikunimede eksponeerimine mälestusmärgil või selle juures. Kokku tuleb eksponeerida ca 60 Vabadussõjas langenu nime. Kõik nimed on koondatud ühtsesse nimekirja. Tuleb valida teksti kirjatüüp, tähe kõrgus, reavahe ja teksti paiknemine. Pöörata tähelepanu teksti loetavusele ja nimede leitavusele. Lahendada nimede lisamise ja muutmise võimalus. Nimekuju: EESNIMI PEREKONNANIMI SÜNNIAASTA SURMAASTA. Nimedeväli ei pea olema domineeriv, kuid peab olema kergesti leitav, ajas kestev, ilmastiku- ja vandaalikindel, lihtsasti hooldatav ja esinduslik.

3.1.4. Tseremooniate väljak lahendada olemasoleva Pühalepa kirikuesise parkla baasil

3.1.5. Infotahvel. Lisainfo (nt ajalooline ülevaade) kajastada memoriaali infotahvil. Tekstid peavad olema eesti ja inglise keeles.

3.1.6. Näidata võimalus lillede ja küünalde paigutamiseks.

3.2. MAASTIK JA HALJASTUS

Ideelahenduses arvestada olemasolevat maastikku ja kõrghaljastust (tammede allée)

3.3. LIIKLUS JA PARKIMINE

Mälestusmärgi ja selle ümbruse planeerimisel arvestada olemasoleva Pühalepa kiriku parkla projektiga.

3.4. EHITUSNÕUDED

Kompleks peab olema ajas kestev, ilmastiku- ja vandaalikindel, kergesti hooldatav ja esinduslik.

Detailplaneering, ehitusgeoloogiline ja arheoloogiline uuring koostatakse vajadusel konkreetse ideelahenduse põhjal.

3.5. PIIRANGUD JA KITSENDUSED

3.5.1. muinsuskaitsepiirangutest tuleb arvestada mälestiste ja nende kaitsevöönditega

3.5.2. trassid ja servituudid puhul tuleb arvestada olemasolevate trasside ja servituutidega

4. IDEEKONKURSI VORMISTUS

4.1. Võistlustöö kavandis tuleb lahendada ja esitada:

4.1.1. Situatsiooniskeem kontaktalaga

4.1.2. Asendiplaan M1:250

4.1.3. Ideekavandi arhitektuursed plaanid, vaated ja lõiked vastavalt objekti suurusele (M 1:50/M1:25), mis võivad olla teostatud nii digitaalselt kui ka käsitsi. Jooniste kvaliteet peab olema esinduslik, trükikõlbulik ja võimaldama korraldajal demonstreerida võistlustöid.

4.1.4. Vähemalt kolm erinevat ruumilist vaadet mälestusmärgile, mis võivad olla teostatud nii digitaalselt kui ka käsitsi.

4.1.5. A4-formaadis seletuskiri mälestusmärgi kontseptuaalse idee kirjelduse, kasutatavate materjalide ja konstruktiivse lahenduse ülevaatega ning eeldatava maksumusega.

4.1.6. Esitada ideekavandi makett või maketid vastavalt objekti suurusele. Makett peab olema vormistatud korrektselt ja vastupidavast materjalist ning pakendatud selliselt, et vältida vigastusi või purunemisi transpordil.

4.1.7. Graafilised osad peavad olema esitatud planšettidel jäigal alusel formaadis kuni A1

4.1.8. graafilised osad ja seletuskiri esitada lisaks digitaalsel andmekandjal trükikõlbulike jpg või pdf-failidena. Kuna ideekonkurss on anonüümne, siis kustutada/tühjendada faili identifitseerimisväljad atribuutide all.

4.1.9. Ideekonkurss on anonüümne, ideekavandi kõik osad peavad kandma pakkuja märgusõna (embleem või numbrikombinatsioon ei ole lubatud) ning pakendatud ühtsesse pakendisse, mis on varustatud kirjaga "VABADUSSÕJA MÄLESTUSMÄRK HIIUMAAL" ning võistlustöö märgusõnaga. Pakend peab sisaldama eraldi märgusõnaga varustatud ümbriku mäkega "NIMEKAART" koos võistlustöö autori või autorite nimede ja kontaktandmetega, märkides ära autorluse osakaal.

5. ŽÜRII

5.1. Ideekonkursi läbiviimiseks, võistlustööde läbivaatamiseks, hindamiseks ning võitjate väljaselgitamiseks on moodustatud žürii.

5.2. Žürii koosseis on

Jaan Kuusemets	arhitekt
Katrin Koit	arhitekt
Andres Põime	arhitekt
Urmo Vaikla	sisearhitekt
Valev Sein	kunstnik
Hüllo-Kristjan Simson	vaimulik

5.3. Žüriil on õigus kaasata oma töösse eksperte.

6. OSAVÕTUÕIGUS JA PIIRANGUD

6.1. Ideekonkursist võivad osa võtta kõik arhitektid, kunstnikud, disainerid ja vastavate erialade üliõpilased ning eelnimetatutest koosnevad kollektiivid.

6.2. Ideekonkursist ei või osa võtta žürii liikmed, eksperdid ja isikud, kes on ideekonkursi korraldamise tõttu eelistatud olukorras ja võiksid mõjutada žürii otsuseid.

6.3. Korraldajal on õigus lõpetada võistlus tulemusteta, kui osavõtjate arv on väiksem, kui auhindade arv.

7. AUHINNAFOND

7.1. Korraldaja poolt väljamaksmisele kuuluv auhinnafond on 12 000 eurot, mis jaguneb järgmiselt:

1. auhind	7000 eurot
2. auhind	3000 eurot
3. auhind	2000 eurot

- 7.2. Auhinnad maksab korraldaja välja ühe kuu jooksul pärast ideekonkursi märgusõnade avalikustamist nimekaardil märgitud isikute arvelduskonto(de)le või osaleja/ühisosalejate volitatud esindaja arvelduskontole. Korraldaja poolt väljamakstavad auhinnad maksustatakse vastavalt EV seadusandlusele.
- 7.3. Kui hindamisele pääsenud võistlustööde arv on kolm või sellest väiksem, võib žürii jätta osa auhindu välja andmata.
- 7.4. Esimene auhind jäetakse välja andmata ainult siis, kui žürii tunnistab võistluse ebaõnnestunuks.
- 7.5. Žüriil on õigus ilmselgelt võrdsete kavandite korral või juhul kui laekub vähem kui preemiate arv +3 võistlustööd auhinnasummad ümber jagada.
- 7.6. Konkursi auhinnafondi rahastajad on Kultuurkapital, Kaitseministeerium, Hiiu Maavalitsus ja MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts

8. AJAKAVA, hindamine ja hindamiskriteeriumid

- 8.1. Võistlustööde esitamise tähtaeg on 19.01.2018, kell 13.00
- 8.2. Võistlustöö tuleb kohale tuua või saata posti või kulleriga aadressil Vabrikuväljak 8, Kärddla 92411
- 8.3. Võistlustöö vastuvõtmisel kirjutab vastuvõtja pakendile töö saabumise järjekorranumbri, kuupäeva ja kellaaja ning annab vastuvõtjale samade märgetega tõendi, mis on aluseks tööde tagastamisel.
- 8.3. Konkursist osavõtja võtab enda kanda ideekonkursi töö õigeaegse üleandmise kogu riski.
- 8.4. Konkursist osavõtjale võistlustöö ettevalmistamise ja esitamisega seotud kulused ei hüvitata.
- 8.5. Tähtaegselt esitatud võistlustööde pakendid avatakse žürii esimesel koosolekul, mis toimub kahe nädala jooksul pärast võistluse tähtaega. Pakendite avamise kohta koostatakse tööde avamise protokoll. Ümbrikke märkega "NIMEKAART" säilitatakse suletult kuni võidutööde avalikustamiseni.
- 8.6. Žürii hindab võistlustöid ning teeb lõpliku otsuse kuu aja jooksul pärast võistlustööde esitamise tähtaega.
- 8.7. Auhinnatud tööde autorite nimed avalikustatakse 20.02.2018
- 8.6. Võistlustöid ei hinnata järgnevatel juhtudel:
- võistlustöö ei ole esitatud tähtajaks
 - võistlustöö esitaja on pakendite tähistamisel rikkunud anonüümsuse nõuet
 - töö ei vasta ideekonkursi tingimustele
- 8.7. Tööde hindamisel lähtub žürii järgmistest kriteeriumitest
- töö vastavus ideekonkursi tingimustele
 - ideelahenduse sisulist ja vormilist kvaliteeti, arhitektuurset terviklikkust, esinduslikkust ning sobivust Hiiumaale ning antud asukohta Pühalepa kiriku lähedusse.
 - ideelahenduse realiseeritavust
- 8.8. Žürii teeb üldjuhul konsensusel põhineva otsuse. Kui konsensust ei saavutata selgitatakse auhinnatavad tööd žürii koosolekul avaliku hääletamise teel.
- 8.9. Žürii liikmed ning eksperdid tagavad žürii töös osalemisel saadud teabe konfidentsiaalsuse ja välistavad selle kättesaadavuse kolmandatele isikutele.

9. TULEMUSTE AVALIKUSTAMINE JA JÄRGNEV TEGEVUS

- 9.1. Korraldajal on õigus organiseerida pärast märgusõnade avalikustamist kõigist ideekonkursil osalenud töödest avalik näitus.

9.2. Osavõtjatel on õigus auhindamata, avamata või hindamata võistlustöödele järele tulla kahe kuu jooksul arvates võistlustööde väljapaneku lõpetamist. Pärast seda ei ole korraldajal kohustust võistlustöid säilitada.

9.3. Korraldajal on eesmärk, kuid ei ole kohustust auhinnatud võistlustöid realiseerida. Korraldaja võib ideekonkursi võitjaga pidada läbirääkimisi töö projekteerimise ja teostamise osas. Võitjaga läbirääkimiste ebaõnnestumisel on korraldajal õigus asuda läbirääkimistele samadel alustel teiste auhinna võitnud tööde autoritega kohtade alanevas järjekorras.

9.4. Kõikidele esitatud võistlustööde autoritele jäävad isiklikud autoriõigused.

9.5. Auhinnatud võistlustööde varalised õigused lähevad üle võistluse korraldajale peale auhindade väljamaksmist.

9.6. Võidu- või muu auhinnatud töö realiseerimisel sõlmib korraldaja töö autoriga litsentsilepingu autori isiklike õiguste kasutamise osas.

10. VÕISTLUSTINGIMUSTE LISAD

LISA 1 - Ideelahenduse asukoha skeem

LISA 2 - Maa-ameti geoalus

LISA 3 - Pühalepa kiriku parkla projekt

LISA 4 - Asukoha fotod

LISA 5 - Ideekonkursi teemaga seonduv materjal "Hiidlased Vabadussõjas 1918–1920"